

Správa Komisie týkajúca sa žiadosti o poskytnutie informácií od európskeho ombudsmana - Vyšetrovanie z vlastnej iniciatívy referenčné číslo OI/3/2003/JMA týkajúce sa Európskej komisie

Korešpondencia - 18/12/2007

Prípad OI/3/2003/JMA - **Otvorené dňa** 19/11/2003 - **Rozhodnutie z dňa** 04/07/2007

Analýza pokroku dosiahnutého európskymi školami v oblasti integrácie žiakov s osobitnými vzdelávacími potrebami Úvod

Rada riaditeľov európskych škôl prijala svoj prvý vzdelávací program integrácie žiakov s osobitnými vzdelávacími potrebami (OVP) v roku 1999 a v roku 2005 schválila revidovanú verziu programu (1) (ďalej len „program“). Žiaci s OVP sú definovaní ako deti s fyzickými, duševnými ťažkosťami a ťažkosťami v oblasti správania, ktoré majú vplyv na ich schopnosť zúčastniť sa na riadnom vzdelávaní.

Program kladie dôraz na čo najväčšiu možnú integráciu žiaka s OVP do školského života. Integrácia s primeranou podporou umožňuje žiakom s OVP rozvíjať sa a napredovať v normálnej vekovej skupine, do ktorej patria, za predpokladu, že im to dovoľujú ich schopnosti (2) .

Hlavným cieľom programu OVP v európskych školách je zabezpečiť, aby sa žiaci s OVP „*mohli aktívne zapojiť do riadneho vzdelávania a obvyklých činností vekovej skupiny a triedy podľa svojich schopností a s primeranou podporou*“ . V tomto programe sa stanovuje zaručená minimálna aktívna účasť dieťaťa na kolektívnych poznávacích činnostiach.

Hoci európske školy robia všetko, čo je v ich silách, je dôležité uviesť, že systém európskych škôl nemôže prijať všetky deti s OVP. Ako je stanovené v programe:

„Škola má právo vyhlásiť sa za nespôsobilú a odporučiť rodičom, aby hľadali alternatívne riešenie pre vzdelávanie svojho dieťaťa v inštitúcii, ktorá je vhodnejšia a lepšie vybavená, aby naplnila jeho osobitné potreby“.

1. Úloha Komisie

Ako ombudsman uviedol vo svojom rozhodnutí, (3) Komisia nemá vedúcu úlohu v procese rozhodovania o systéme európskych škôl, pretože európske školy sa riadia medzivládnu dohodou. V Rade riaditeľov majú všetky členské štáty a Komisia po jednom hlase. Komisia je

zapojená do veľkého počtu pracovných skupín a výborov, ktoré pripravujú zasadnutia Rady riaditeľov, a je členom správnej rady každej európskej školy.

Pokiaľ ide o vzdelávací program pre žiakov s OVP, hlavnými úlohami Komisie je pozorne monitorovať vývoj celkovej integrácie žiakov s OVP do európskych škôl a sprístupniť potrebné rozpočtové prostriedky. Hoci Európska komisia nie je členom skupiny pre politiku v oblasti OVP, ktorá je zodpovedná za vypracovanie návrhu programu OVP (4) , Komisia chráni záujmy všetkých žiakov s OVP na stretnutiach všetkých príslušných výborov, na zasadaniach Rady riaditeľov a počas stretnutí správnych rád škôl. Napríklad, v rámci správnych rád Komisia trvá na tom, že neexistuje obmedzenie rozpočtu európskej školy na OVP. Komisia zabezpečuje, aby sa všetky potrebné rozpočtové prostriedky na hodiny OVP, ktoré daná škola považuje za nevyhnutné, jej sprístupnili, aby mohla uspokojiť potreby žiakov s OVP.

Komisia nie je oprávnená zúčastňovať sa na stretnutiach poradnej skupiny (5) a nikdy sa nezapája do rozhodovania o jednotlivých deťoch. Komisia napriek tomu informuje rodičov detí s OVP o programe OVP a o všetkých jeho podmienkach a aspektoch. Odpovedá aj na otázky rodičov, a to osobne, telefonicky, poštou alebo písomne a pomáha im nájsť najlepšie možné riešenie pre vzdelávanie ich dieťaťa.

Komisia, ktorá dobre pozná potreby rodín, podporovala a stále podporuje vedenie všetkých európskych škôl, aby robili maximum pre čo najväčšiu možnú integráciu žiakov s OVP. Na stretnutiach správnych rád škôl Komisia trvá na tom, aby všetky výdavky na žiakov s OVP boli hrazené z rozpočtu, pokiaľ škola formálne požiada Komisiu, aby splnila rozpočtové deficity.

1.1. Výročná správa o integrácii žiakov s OVP do európskych škôl [správa štatistickej a kvalitatívnej analýzy integrácie žiakov s OVP do všetkých európskych škôl za školský rok 2005/2006 (február 2007)] (6)

Rada riaditeľov európskych škôl svojim rozhodnutím prijatým na zasadnutí konanom 22. a 23. mája 2002 v Nice poverila skupinu pre politiku v oblasti OVP (7) , ktorej nie je Komisia členom, predložiť výročnú správu o žiakoch, na ktorých sa vzťahuje dohoda o OVP. Odtedy skupina pre politiku v oblasti OVP vypracovala výročnú správu o pokroku integrácie žiakov s OVP do systému európskych škôl a predložila ju Rade riaditeľov. Na všetkých predchádzajúcich zasadnutiach Rady riaditeľov, na ktorých sa prezentovala výročná správa, si Komisia všimla, že správa poskytuje najmä číselný pohľad na situáciu a okrem toho nie vždy poskytuje presné údaje. V správe chýba podrobná a dôkladná kvalitatívna analýza a uvádza sa v nej iba obmedzený počet odporúčaní pre školy.

„Výročná správa o integrácii žiakov s OVP do európskych škôl“ za školský rok 2005/2006 bola predložená na zasadnutí Rady riaditeľov v Lisabone 17. a 18. apríla 2007. Počas tohto zasadnutia Komisia opäť trvala na nedostatočnej kvalite správ inšpektorov OVP a žiadala o dôkladnejšiu analýzu údajov a príčin odchodu z programov OVP, ktorá sa má zaradiť do budúročnej správy. Komisia zdôraznila aj to, že by sa mala sformulovať séria odporúčaní a usmernení pre všetky európske školy a nie iba bruselské školy, aby školy mohli zlepšiť integráciu žiakov s OVP.

2. Integrácia detí s OVP

2.1. Možnosti integrácie

Možnosti integrácie dieťaťa s OVP do európskej školy analyzovala poradná skupina, ktorú tvorí zástupca riaditeľa školy, zodpovedný inšpektor OVP, rodičia, učitelia a obvykle externý lekár - špecialista. Poradná skupina dáva pozitívne alebo negatívne odporúčanie týkajúce sa možností integrácie každého individuálneho dieťaťa s OVP. Po pozitívnom stanovisku riaditeľ školy a rodičia žiaka s OVP potvrdia a môžu podpísať každoročne obnoviteľnú dohodu (8). Po negatívnom stanovisku poradnej skupiny sa škola môže vyhlásiť za nespôsobilú a rodičia musia nájsť pre svoje dieťa alternatívny spôsob vzdelávania. V tomto prípade škola poskytuje rodičom radu o iných možnostiach vzdelávania pre ich dieťa a v čo najväčšej možnej miere ich usmerňuje, aby pre svoje dieťa našli najvhodnejšiu vzdelávaciu inštitúciu.

Je nutné uviesť, že systém európskych škôl poskytuje iba všeobecné akademické vzdelávanie. Európske školy neposkytujú odborné ani technické vzdelanie. Hoci európske školy robia maximum pre to, aby sa integrovalo čo najviac žiakov s OVP, školy majú určité obmedzenia, ktoré im neumožňujú integrovať všetky deti s OVP.

2.2. Ročná dohoda

Poradná skupina podrobne skúma každú novú žiadosť týkajúcu sa dieťaťa s OVP. Poradná skupina tiež aspoň raz za rok posúdi stav každého integrovaného individuálneho žiaka s OVP, aby prehodnotila možnosti a/alebo formy integrácie, a ak je to potrebné, upraví podmienky obnoviteľnej ročnej zmluvy. V prípade, že poradná skupina integráciu odporúča, potom určuje vzdelávací program pre každého individuálneho žiaka s OVP. Hlavným cieľom je zabezpečiť, aby sa žiaci s OVP čo najviac riadili riadnymi učebnými osnovami, čo zabezpečuje lepšiu integráciu žiaka s OVP. Poradná skupina podľa potreby upraví učebné osnovy a navrhne zúžené učebné osnovy.

„Na deti, ktoré sú prijaté do európskej školy ako žiaci s OVP, sa vzťahuje každoročne obnoviteľná dohoda podpísaná rodičmi žiaka s OVP a riaditeľom školy. V dohode sú uvedené: podmienky prijatia, individuálny vyučovací a učebný program (vzdelávací a pedagogický), pedagogická a finančná podpora poskytovaná školou a príspevok určený žiakovi, ktorý majú zabezpečiť rodičia, obvykle mimo školy.“ (9)

Komisia je aktívnym členom správnej rady každej európskej školy a Rady riaditeľov, v ktorých sa rokuje o všetkých dôležitých zmenách programu OVP. Podľa informácií Komisie neboli predložené žiadne návrhy na obmedzenie alebo odmietnutie zapojenia sa rodičov do poradnej skupiny a nebola doručená žiadna sťažnosť rodičov žiaka s OVP, v ktorej by bolo uvedené, že by sa obmedzila ich úloha v poradnej skupine alebo odmietlo ich zapojenie do nej. Komisia sa domnieva, že informácie rodičov majú rozhodujúci význam pre celú poradnú skupinu a osobitne pre blaho dieťaťa.

Ombudsman vo svojom rozhodnutí uvádza, že rodičia žiakov s OVP vyjadrujú „obavy z toho, že každoročné obnovovanie dohody, na ktorej sú založené individuálne programy pre deti s OVP, vyvoláva medzi rodičmi neistotu z toho, ako sa časom vyvinie situácia". (10) V tejto súvislosti by Komisia chcela zdôrazniť, že stav žiaka s OVP sa musí dôkladne monitorovať: môže sa zlepšiť - niektorí žiaci s OVP už viac nemusia mať osobitné vzdelávacie potreby (11) - alebo sa môže v krátkom čase zhoršiť. Obnoviteľná ročná dohoda umožňuje rodičom a škole uskutočniť potrebné úpravy v podpore alebo učebných osnovách, aby sa zabezpečila čo najlepšia možná integrácia dieťaťa s OVP. Komisia sa domnieva, že tento postup pomáha rodičom nájsť pre dieťa najlepšie riešenie v oblasti vzdelávania a umožňuje škole postupom času prispôsobiť vyučovanie potrebám dieťaťa.

2.3. Skupina pre politiku v oblasti OVP a úloha inšpektora OVP

Program počíta s dvoma inšpektormi OVP: jeden inšpektor pre žiakov s OVP v materských a základných školách a druhý pre žiakov s OVP na stredných školách. Aby sa zosúladiť stanovisko v rôznych poradných skupinách, inšpektor je prítomný vo všetkých poradných skupinách a sleduje všetky záznamy.

Aby sa systém stal ešte objektívnejším, rada inšpektorov bola požiadaná, aby vypracovala dokument, v ktorom budú podrobne opísané minimálne normy pre všetkých žiakov (12) .

2.4. Minimálne normy

Rada riaditeľov vymenovala v roku 2005 pracovnú skupinu, ktorú poverila vypracovať návrhy týkajúce sa budúcnosti európskych škôl. Rada riaditeľov na svojom zasadnutí 30. a 31. januára 2007 rokovala o tejto otázke a navrhla, aby „*rada inšpektorov uviedla súbor minimálnych noriem týkajúcich sa poskytovania vzdelania všetkým žiakom a posúdila, či sú potrebné ďalšie opatrenia na podporu konceptu inkluzívneho vzdelávania v Európskych školách*" (13) .

Na zasadnutiach pracovnej skupiny a počas zasadnutia Rady riaditeľov Komisia podporovala myšlienku vytvoriť súbor minimálnych noriem. Tento dokument poskytne všetkým stranám zapojeným do integrácie dieťaťa s OVP pevný základ a objektívne normy, na ktorých môže byť založené zaregistrovanie alebo odmietnutie integrácie každého individuálneho dieťaťa s OVP.

3. Pokrok dosiahnutý európskymi školami v oblasti integrácie žiakov s OVP

3.1. Údaje týkajúce sa integrácie žiakov s OVP 3.1.1. *Počet žiakov s OVP integrovaných do európskych škôl*

Podľa výročnej správy o integrácii žiakov s OVP do európskych škôl za školský rok 2005/2006, ktorú inšpektor OVP vypracoval a predložil Rade riaditeľov na jej zasadnutí v apríli 2007 (14) , sa počet žiakov s OVP integrovaných do európskych škôl každý rok zvyšuje. V školskom roku 2004/2005 bol celkový počet žiakov s OVP 274 (7 v materských školách, 165 na základných školách a 102 na stredných školách). Celkový počet žiakov s OVP v školskom roku 2006/2007 bol 388 (21 v materských školách, 210 v základných školách a 157 na stredných školách). Ak porovnáme tieto údaje, zaznamenal sa celkový nárast o 41% (114 nových zapísaných žiakov s

OVP). Okrem toho počet žiakov s OVP rastie takmer vo všetkých európskych školách a vo všetkých rôznych vekových skupinách.

V tej istej výročnej správe sa uvádza, že existujúce rozdiely v počte žiakov s OVP medzi rôznymi jazykovými sekciami môže byť iba náhodný.

3.1.2. Počet žiakov, ktorí vystúpili z programu

Podľa výročnej správy od dohody odstúpilo 16,3% žiakov s OVP (63 z 387). Uvádza sa niekoľko dôvodov:

- a) 43,28% rodičov (29 zo 67) sa rozhodlo nájsť pre svoje dieťa(detí) inú školu. V správe sa bohužiaľ neuvádzajú žiadne ďalšie informácie, prečo sa rodičia rozhodli pre inú školu;
- b) 20,89% (14 zo 67) odstúpení od dohody bolo v dôsledku toho, že rodičia zmenili zamestnanie a museli sa presťahovať do iného mesta, kde sa niektorí žiaci s OVP (presné údaje nie sú známe) integrovali do európskej školy v ich novom meste bydliska;
- c) 8,95% žiakov s OVP (6 zo 67) dosiahlo pokrok, ktorý im umožnil vzdelávať sa v rámci riadnych učebných osnov, a preto už viac nepotrebovali osobitnú pomoc žiadneho druhu;
- d) V prípade 26,88% žiakov s OVP (18 zo 67) sa riaditeľ školy po tom ako títo žiaci dostali negatívnu správu od poradnej skupiny rozhodol nepredĺžiť ich dohodu o OVP. Tieto prípady sú založené na požiadavkách, aby sa žiaci s OVP mohli zapojiť do minimálnych poznávacích činností, a na oprávnení európskej školy vyhlásiť sa za nespôsobilú uspokojiť potreby konkrétnych žiakov s OVP.

26,88% žiakov s OVP si musí nájsť inú školu, ktorá je vhodnejšia a ktorá má kvalifikovaných pracovníkov, ktorí sú schopní riešiť ich vzdelávacie potreby. Pokiaľ ide o 26,88% žiakov s OVP, ktorých dohoda o OVP nebola predĺžená, Komisia by chcela zdôrazniť svoju iniciatívu vytvoriť súbor objektívnych minimálnych noriem (pozri bod 2.4).

Ďalšie obavy vyvoláva u Komisie skutočnosť, že je 43,28% rodičov sa rozhodlo stiahnuť svoje deti zo systému európskych škôl. Komisia požiadala, aby budúce výročné správy o integrácii žiakov s OVP obsahovali podrobnejšiu analýzu dôvodov, prečo títo rodičia rušia zápis svojich detí. Pomôže to Komisii podporiť a obhájiť potrebné zlepšenia a úpravy programu OVP v príslušných radách a výboroch.

3.2. Rozpočet pre integráciu detí s OVP *3.2.1. Rozpočet*

Komisia žiada európske školy, aby poskytli odhad dotácie, ktorú budú potrebovať na nasledujúci školský rok. Ak sa ukáže, že európska škola potrebuje ďalšie prostriedky, ktoré neboli plánované v rozpočte, v takom prípade je vždy možné pokryť takéto požiadavky škôl z rozpočtu Spoločenstva. Komisia skutočne podporuje politiku ES integrovať žiakov s OVP, pokiaľ poradná skupina pre OVP považuje ich integráciu do ES za možnú. Pre informáciu, rozpočet plánovaný pre žiakov s OVP v rozpočte ES na rok 2007 je 2 785 927 EUR.

3.2.2. Priestory a materiálne aspekty

Takmer všetky priestory európskych škôl sú vybudované tak, aby sa do nich integrovali žiaci s OVP s osobitnými fyzickými potrebami (napríklad, v Karlsruhe bola vybudovaná rampa; vo Frankfurte bol nainštalovaný kúpeľňový zdvihák, ktorý umožňuje zdvihnúť žiaka s OVP z invalidného vozíka). Podľa výročnej správy sa v školách nie vždy počíta s väčším počtom malých miestností na individuálnu prácu so žiakmi s OVP. Komisia počas zasadnutia správnej rady každej školy trvá na tom, že by sa malo urobiť všetko, vrátane zmien v priestoroch školy, aby integrácia žiakov s OVP bola čo najbezproblémovejšia.

3.2.3. Úhrada nákladov na zvláštne vzdelávanie žiaka s OVP

V prípade, že sa európska škola vyhlási za nespôsobilú integrovať žiaka s OVP do systému európskych škôl a žiak s OVP ide do špecializovanej školy, rodičia môžu za určitých podmienok požiadať o úhradu poplatkov za školu. Uplatňuje sa článok 76 služobného poriadku úradníkov Európskych spoločenských a články 30, 71 a 98 podmienok zamestnávania iných pracovníkov európskych inštitúcií. Viac informácií o podmienkach a úhrade nákladov možno nájsť na adrese:

http://www.cc.cec/pers_admin/social_bxl/social/funds_fr.html#4 a v medziinštitucionálnych usmerneniach, ktoré boli naposledy upravené v 1. mája 2004.

O otázke úplnej úhrady nákladov na vzdelávanie v prípade všetkých detí pracovníkov EÚ s OVP, ktoré sú vylúčené zo systému európskych škôl v dôsledku stupňa svojho postihnutia, sa diskutovalo na 249. zasadnutí „Collège des Chefs d'administration“ 12. septembra 2007. Na tomto stretnutí sa rozhodlo, že „Comité de Préparation pour les Affaires Sociales“ by mal posúdiť vplyv takejto úplnej úhrady na inštitúcie.

3.3. Inkluzívne vyučovacie metódy

V programe OVP sa o koncepte inkluzívnych vyučovacích metód má uvádzať:

„Skutočná integrácia predpokladá používanie inkluzívnych vyučovacích metód vo všetkých činnostiach pokiaľ je možné zosúladiť schopnosti týchto žiakov.“ Príliš veľký podiel individuálnej výučby je iba ďalšou formou vylúčenia, ktorou sa príslušní žiaci označujú za odlišných a stigmatizujú. Preto je žiadúce, aby učitelia pôsobiaci v oblasti PV (podpory výučby) alebo OVP poskytli podporu takýmto žiakom v triede, do ktorej boli integrovaní.“

Komisia podporila v pracovnej skupine pre budúcnosť európskych škôl myšlienku posúdiť mieru, v akej sa inkluzívne vyučovacie metódy využívajú v európskych školách. Rada riaditeľov na svojom zasadnutí v januári 2007 navrhla, aby „rada inšpektorov posúdila, či sú v európskych školách potrebné ďalšie opatrenia na podporu konceptu inkluzívnych vyučovacích metód“ . (15) Výsledky tohto hodnotenia ešte nie sú k dispozícii.

3.4. Koordinácia prípadov OVP 3.4.1. Začatie pilotného projektu Centra zdrojov pre OVP

V pracovnej skupine pre budúcnosť európskych škôl Komisia podporila myšlienku začatia pilotného projektu Centra zdrojov pre OVP. Bolo by to centrum, ktoré poskytuje všetkým európskym školám odborné poznatky a poradenstvo, ako maximálne uľahčiť integráciu žiakov s OVP. Rada riaditeľov na svojom zasadnutí v januári 2007 navrhla túto myšlienku rade inšpektorov a čaká na jej stanovisko k tejto téme. (16)

3.4.2. Koordinátor OVP

Každá škola má určitý čas na koordináciu OVP. Čas na koordináciu OVP sa využíva na tieto úlohy: vypracovanie dokumentácie o prípade, zaznamenanie poznámok počas zasadnutí poradnej skupiny, vypracovanie dohody, monitorovanie rôznych prípadov, spolupráca s inšpektorom OVP, atď.

Je na vedení školy rozhodnúť, či vymenuje jedného koordinátora OVP alebo rozdelí čas na koordináciu OVP medzi viacerých kolegov. Komisia nemá čo hovoriť do toho, ako by malo vedenie školy postupovať. Napríklad, v bruselskej škole I-Uccle, je koordinácia zaradená do pracovnej náplne dvoch ľudí: jedna osoba má na starosti koordináciu dokumentácie OVP v materskej a základnej škole a druhá osoba má na starosti dokumentáciu OVP na strednej škole.

4. Záver

Komisia poznamenáva, že program OVP sa postupom času uskutočnil, počet žiakov s OVP integrovaných do európskych škôl sa výrazne zvýšil. Javí sa tiež, že Komisia sprístupnila potrebné rozpočtové prostriedky, aby európskym školám umožnila čo najviac integrovať žiakov s OVP. Komisia bude naďalej dôkladne monitorovať dôvody odchodu z programu OVP a bude naďalej trvať na tom, aby skupina pre politiku v oblasti OVP, ktorá je zodpovedná za výročnú správu, poskytovala odpovede na jej otázky týkajúcej sa tejto problematiky.

Komisia sa naďalej aktívne zúčastňuje na diskusii o zlepšení politiky v oblasti OVP a s veľkým záujmom očakáva reakciu rady inšpektorov na súbor minimálnych noriem a odporúčanie tej istej rady inšpektorov týkajúcu sa pilotného projektu Centra zdrojov pre OVP. Čaká aj na odpoveď rady inšpektorov na otázku, či je potrebné ďalšie hodnotenie inkluzívnych vyučovacích metód.

Komisia bude naďalej chrániť záujmy detí OVP v Rade riaditeľov a správnych radách škôl. Pokiaľ ide o program OVP, hlavným cieľom Komisie vždy bolo a vždy bude blaho a rozvoj detí s OVP.

(1) *Integrácia žiakov s OVP do európskych škôl*, odkaz: 2003-D-4710-en-6. Týmto dokumentom sa ruší dokument z roku 1999 (odkaz: 811-D-1999).

(2) Pozri bod 2 tejto analýzy týkajúci sa integrácie žiakov s OVP.

(3) Rozhodnutie o vyšetrovaní z vlastnej iniciatívy, referenčné číslo OI/3/2003/JMA týkajúce sa Európskej komisie (zo 4. júla 2007).

- (4) Pozri bod 2.3 tejto analýzy týkajúci sa skupiny pre politiku v oblasti OVP a úlohy inšpektorov OVP.
- (5) Pozri bod 2.1 tejto analýzy týkajúci sa foriem integrácie detí s OVP.
- (6) Odkaz: 2007-D-431-en-2.
- (7) Pozri bod 2.3 tejto analýzy týkajúci sa skupiny pre politiku v oblasti OVP a úlohy inšpektorov OVP.
- (8) Pozri bod 2.2 tejto analýzy týkajúci sa ročnej dohody.
- (9) Pozri bod 4.1, prvá zarážka dokumentu *Integrácia žiakov s OVP do európskych škôl* (odkaz: 2003-D-4710-en-6).
- (10) Pozri bod 5.5, druhá zarážka rozhodnutia o vyšetrovaní z vlastnej iniciatívy OI/3/2003/JMA týkajúceho sa Európskej komisie.
- (11) Pozri bod 3.1.2 písm. c) tejto analýzy.
- (12) Pozri bod 2.4 tejto analýzy týkajúci sa minimálnym noriem.
- (13) Pozri bod X (iii) dokumentu *Rozhodnutia Rady riaditeľov z 30. a 31. januára 2007* (odkaz: 2007-D-282-en-1.)
- (14) Pozri bod 1.1 tejto analýzy.
- (15) Pozri bod X (iii) dokumentu *Rozhodnutia Rady riaditeľov z 30. a 31. januára 2007* (odkaz: 2007-D-282-en-1.).
- (16) Pozri bod X, druhý odsek *Rozhodnutí Rady riaditeľov z 30. a 31. januára 2007* .